

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

2019-04-29
1 (5)
Dnr 4.2.1-2019:333

Yttrande över betänkandet Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och lands- ting (SOU 2018:74)

Dnr Fi2018/03212/K

Skolverket väljer att yttra sig över de förslag som berör skolväsendet eller den egna verksamheten och avstår från att ta ställning till övriga förslag. Nedan redovisas verkets ställningstaganden i enlighet med betänkandets disposition.

Sammanfattning

- Skolverket tillstyrker förslaget om förändringar i delmodellen avseende förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Myndigheten vill dock understryka att variabeln *vistelseid i förskolan* kommer att bli mycket svår och kostsam att mäta med den tillförlitlighet som utredningen föreslår. Avsnitt 7.2.
- Skolverket tillstyrker förslaget om förändringar i delmodellen avseende förskoleklass och grundskola. Skolverket instämmer dock inte i utredningens slutsats att en viss dubbelkompensation, till följd av att det också finns ett riktat statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling, medför att en socioekonomisk kompensation i delmodellen inte bör införas. Myndigheten anser tvärtom att en sådan mekanism bör införas i modellen. Avsnitt 7.3.
- Skolverket tillstyrker förslaget om förändringar i delmodellen för gymnasieskolan, med undantag för den del som innebär att myndigheten får i uppdrag att årligen samla in budgeterad kostnad och kalkylerat antal helårselever på individuella programmet. I denna del avstyrker Skolverket förslaget. Myndigheten vill också uppmärksamma att det kan finnas skillnader i kostnader mellan introduktionsprogrammen, och att det är *budgeterade kostnader per respektive introduktionsprogram* som bör samlas in. Enligt Skolverkets bedömning är det dock inte lämpligt att samla in uppgifterna inom ramen för myndighetens befintliga insamlingar. Avsnitt 7.4.
- Skolverket tillstyrker förslaget om att införa en ny delmodell för kommunal vuxenutbildning, men vill tillägga att det är oklart om förslaget även omfattar *särskild utbildning för vuxna*. Särskild utbildning för vuxna är en relativt

kostnadskrävande verksamhet och det finns därför skäl att skolformen ska omfattas av förslaget. Avsnitt 7.5.

- Skolverket tar inte ställning till förslagen om kostnadsutjämning för landsting, men menar att man inför beslut om förslagen bör beakta att landstingen och regionerna kan vara huvudmän för skolor på samma sätt som kommunerna. Avsnitt 8.

Avsnitt 7.2 Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Skolverket tillstyrker förslaget om förändringar i delmodellen avseende förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Myndigheten vill dock understryka att variabeln *vistelseid i förskolan* kommer att bli mycket svår och kostsam att mäta med den tillförlitlighet som utredningen föreslår.

Skolverket bedömer det inte som lämpligt att samla in uppgifter om vistelseid i förskola från kommunerna. Uppgifterna skulle inte bli tillräckligt tillförlitliga, och det skulle medföra en ökad uppgiftslämnarbörd för kommunerna. En utökad insamling från kommunerna kräver också ett utrednings- och förändringsarbete som inte kan hinnas med inom den föreslagna tiden. Skolverket ser heller inget behov av att löpande samla in uppgifterna till den officiella statistiken.

Det återstående alternativet är en föräldraenkät. Tidigare erfarenhet visar att en sådan enkät blir mycket kostsam. Om myndigheten får i uppdrag att genomföra en ny undersökning inom befintliga anslagsramar, kommer annan verksamhet att behöva nedprioriteras.

Vad gäller förslaget om tillägg och avdrag för gles bebyggelse, saknar Skolverket en beskrivning av hur merkostnaderna för gleshet samvarierar med kompensationen som ges vad gäller socioekonomisk utjämning. Myndigheten ser därmed en risk för dubbelkompensation.

Avsnitt 7.3 Förskoleklass och grundskola

Skolverket tillstyrker förslaget om förändringar i delmodellen avseende förskoleklass och grundskola. Myndigheten delar också utredningens bedömning att det är motiverat med en kompensation för socioekonomiska skillnader i förskoleklass och grundskola. Skolverket instämmer dock inte i utredningens slutsats att en viss dubbelkompensation, till följd av att det också finns ett riktat statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling, medför att en socioekonomisk kompensation i delmodellen inte bör införas. Myndigheten anser tvärtom att en sådan mekanism bör införas i modellen.

En av de sju principerna för kostnadsutjämningen är att den ska vara beständig över tid. Statsbidraget *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* kan förändras med politiska beslut, och det är alltså inte osannolikt att beloppen kommer att ändras över åren. Eftersom bidraget är förenat med villkor om att de egna kostnaderna inte får minskas, är det inte heller säkert att alla kommuner kommer att ta del av bidraget framöver. Skolverket anser därför inte att statsbidraget får en effekt

som rent ekonomiskt är jämförbar med en kombination av socioekonomiskt baserad kostnadsutjämning och generell statsbidrag.

Vidare är kostnaden för förskoleklassen drygt 7 miljarder kronor och kostnaden för grundskolan är knappt 115 miljarder kronor.¹ Det högsta belopp som har beräknats för statsbidraget är 6 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär 5 procent av de totala kostnaderna. Eftersom bidraget fördelas mellan samtliga huvudmän är omfördelningen inte heller så omfattande, trots bidragets storlek. Skolverket delar alltså inte utredningens bedömning att det skulle vara problematiskt att fördela både kostnadsutjämningen och ett riktat statsbidrag efter socioekonomi.

Avsnitt 7.4 Gymnasieskola

Skolverket tillstyrker förslaget om förändringar i delmodellen för gymnasieskolan med undantag för den del som innebär att myndigheten får i uppdrag att årligen samla in budgeterad kostnad och kalkylerat antal helårselever på individuella programmet. I denna del avstyrker Skolverket förslaget.

Vad gäller den del av förslaget som innebär en uppdatering av genomsnittskostnaden per elev på individuella program, utgår Skolverket från att det är den *genomsnittliga kostnaden per elev på introduktionsprogrammen* som avses. Sedan läsåret 2011/12 är det individuella programmet inom gymnasieskolan ersatt av introduktionsprogrammen. Det finns i dag fem introduktionsprogram (preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion), men från och med den 1 juli 2019 kommer antalet introduktionsprogram att justeras till fyra (programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion).²

Myndigheten vill också uppmärksamma att det kan finnas skillnader i kostnader mellan introduktionsprogrammen, och att det är *budgeterade kostnader per respektive introduktionsprogram* som bör samlas in.

Enligt Skolverkets bedömning är det dock inte lämpligt att samla in uppgifterna inom ramen för myndighetens befintliga insamlingar. I insamlingen till riksprislistan – som myndigheten beslutar om och publicerar – ingår budgeterade kostnader för *de nationella programmen i gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan*. Vilka uppgifter en kommun eller ett landsting är skyldig att lämna i insamlingen regleras i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:102) om kommuner och landstings uppgiftsskyldighet för underlag till riksprislistan avseende gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och internationella skolor.³ Insamlingstiden för riksprislistan är mycket begränsad och Skolverket anser därför att det inte är rimligt att uppgiftslämnarna också ska

---

¹ Skolverket (2018). *Kostnader för skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet 2017*. PM.

² 17 kap. 2 § skollagen (2008:100)

³ Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:102) om kommuner och landstings uppgiftsskyldighet för underlag till riksprislistan avseende gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och internationella skolor har meddelats med stöd av gymnasieförordningen (2010:2039) samt med stöd av förordningen (2012:42) om fristående gymnasieskolor och fristående gymnasiesärskolor i vissa fall.

rapportera in uppgifter om budgeterade kostnader per respektive introduktionsprogram.

Skolverket är även statistikansvarig myndighet för den officiella statistiken över *kostnader för förskola, fritidsbem, skola och vuxenutbildning*. I statistiken redovisas dock kostnader för gymnasieskolan som helhet, och det finns ingen insamling av kostnader per program. Varken insamlingen eller statistiken avser budgeterade kostnader.

Skolverket anser därmed att det krävs en helt ny insamling för kommunernas budgeterade kostnader per introduktionsprogram. Om myndigheten får i uppdrag att genomföra en ny undersökning inom befintliga anslagsramar, kommer annan verksamhet att behöva nedprioriteras. Skolverket kan inte se att nyttan motsvarar de ökade kostnaderna för myndigheten.

Eftersom kostnaderna för de olika introduktionsprogrammen kan variera sinsemellan kan Skolverket inte heller tillstyrka utredningens alternativa förslag om att fastställa en genomsnittlig kostnad till 112 523 kronor.

Avsnitt 7.5 Kommunal vuxenutbildning

Skolverket tillstyrker förslaget om att införa en ny delmodell för kommunal vuxenutbildning, men vill tillägga att det är oklart om förslaget även omfattar *särskild utbildning för vuxna*. Enligt principerna för utjämning ska kostnadsutjämningen avse obligatorisk verksamhet inom vilken det finns strukturellt betingade skillnader i kostnader av *ekonomisk betydelse*. Särskild utbildning för vuxna är en relativt kostnadskrävande verksamhet och det finns därför skäl att skolformen ska omfattas av förslaget.⁴

Sammanfattningsvis vill Skolverket påpeka att kommunal vuxenutbildning till största delen är frivillig och att en förutsättning för att utfallet av delmodellen ska bli väl avvägt är att avsedd målgrupp i kommunerna studerar.

Avsnitt 8 Kostnadsutjämning för landsting

Skolverket tar inte ställning till förslagen om kostnadsutjämning för landsting, men menar att man inför beslut om förslagen bör beakta att landstingen och regionerna kan vara huvudmän för skolor på samma sätt som kommunerna, till exempel inom naturbruksutbildningar på gymnasial nivå.

---

⁴ Skolverket (2018). *Tabell 1. Kostnader för samtliga verksamheter inom fritidsbem, annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning 2017*. Skolverkets statistik.

2019-04-29

5 (5)

Dnr 4.2.1-2019:333

På Skolverkets vägnar

Peter Fredriksson
Generaldirektör

Katja Hatschek
Undervisningsråd

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Peter Fredriksson. I ärendets slutliga handläggning har rättschefen Cecilia Asker, avdelningschefen Eva Durhán, enhetschefen Cajsa Anufrijeff Röhr och undervisningsrådet Katja Hatschek (föredragande) deltagit.